

*Books
Книжнина*

КАЗАХСКА ЕТНОПЕДАГОГИКА: МЕТОДОЛОГИЯ, ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

KAZAKH ETHNOPEDAGOGY: METHODOLOGY, THEORY AND PRACTICE

проф. д.п.н. Кожакметова Клара Жантуриевна,
Казахска етнопедагогика: методология, теория и практика.,
Казахстан, Алма Ата, 2013

Ирина Колева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Кожакметова Клара Жантуриевна – доктор на педагогическите науки, професор от Казахския национален университет „Ал-Фараби“, директор на Центъра по етнопедагогика и етнопсихология „Т. Тажибаев“, е известен учен в евроазиатското образователно пространство. Тя е най-цитираният учен в азиатското научно пространство в областта на етнопедагогиката.

Монографията със заглавие „Казахска етнопедагогика: методология, теория и практика“ е резултат от многогодишна изследователска работа на учения. Тя се отличава с предпоставянето на нова научна парадигма в областта на етнопедагогиката на основата на рефлексивния подход, който е евродетерминиран спрямо стратегията за „Учене през целия живот“ и Програма 2020. Казахстан е единствената страна в Средна Азия, която е подписала Болонската конвенция и е приела като държавна политика да работи по европейски стратегии и програми във всички степени на образователната си система.

Научноприложното изследване измества концепта за разглеждане на етнопедагогиката като приложен знак в процеса на образователно взаимодействие.

Монографията разглежда теоретичните и методологични основи на казахската етнопедагогика, в която: а) методологията на педагогиката определя свойствата и основните същностни характеристики на етнопедагогиката като неразделна част, компонент на системата на педагогическите науки; б) теорията на етническа принадлежност, етнопсихологическите маркери и тясната връзка с науката етнопсихология и казахската философия.

Преекспонира се идеята за източния модел на психологическата антропология, а именно етнопсихологопедагогиката.

Монографията е разработена в интегралното поле на: етнологията, психологическата антропология, културната антропология и педагогиката на развитието.

Споделям виждането на автора, което е отразено в дефиницията на понятието „етнопедагогика“, и по мое мнение прави възможно да се разберат естеството, характеристиките, предметът и функциите на етнопедагогиката: „Казахската етнопедагогика е неразделна част от педагогическата наука, неин раздел, интегративна област на педагогическото знание, която се е образувала в основата на педагогиката, на границата между казахската етнофилософия, етнопсихология, етнология, етнокултурология и предмет на която са особеностите на казахското етническо възпитание, осъществяващо се непрекъснато през целия човешки живот в семейството и в образователни институции“.

Както пояснява авторът, етнопедагогиката е тази област от педагогиката, която изследва етническия аспект на възпитанието и свързва поради тази причина педагогиката, с етнологията, наречена теоретична етнография, и в същото време етнопедагогиката е компонент, неразделна част от духовната етническа култура. По този начин в тази област са концентрирани най-важните раздели на етнопедагогическото знание за етнологията, соционормативната познавателна култура на поминъка, традициите, религията, езика, етносоциалните роли и т.н. Като неразделна част от педагогическата наука и нейните подразделения, казахската етнопедагогика е основен елемент, около който се осъществява интеграция на съществуващите над сто етнически групи и етнически общности на територията на Казахстан. В този смисъл въвежда в националната образователна политика на страната идеята за поликултурното образование, разбирано в семантичния обем на интеркултурното образование. Това е една спорна парадигма, останала от психологическите установки на съветската култура.

За разлика от своите колеги проф. Кожаметова разглежда интеркултурната перспектива от гледище на етнопсихологическото и етнопедагогическото знание.

Основните приноси на монографията се концептуализират в:

- разработен структурно-логистичен модел на казахската етнопедагогика, включващ, нейния концептуално-категориален апарат, както и съдържателно-функционални модули, които подчертават взаимната зависимост между методология, теория и практика на казахската етнопедагогика;

- обоснована взаимовръзка между педагогика, етнопедагогика, народна педагогика и социална педагогика като основополагащи за единството на етническото и социалното в етноса;

– обоснована е същността на етносоциалния ролеви подход, разкрит във взаимовръзките и взаимната зависимост между обичаи, традиции, обреди и ритуали;

– разработена е концепция за етнопедагогическо образование на бъдещите учители и са посочени педагогическите условия за етнопедагогизация на образователния процес в съвременното училище.

Ето как авторът обосновава посочените по-горе видове връзки:

– между раздели от педагогиката и етнопедагогиката, които принадлежат към категорията вътрешнодисциплинарни, тъй като етнопедагогиката е част от педагогиката, и тук се открива пряка генетична връзка между научните теории, закони, закономерности и принципи;

– между етнология и педагогика според обекта – поминъка на етническата група. Тъй като предмет на етнологията е етносът, ето защо за етнопедагогиката теорията за етноса е основа на нейния понятиен апарат, определящ същността на етнически аспект на етнопедагогиката;

– между културната антропология и етнопедагогиката. Етнопедагогиката е неразделна част от духовната култура на народа, следователно съдържанието на етнопедагогиката, нейните средства се определят от етнокултурата;

– между етнопедагогика и етнопсихология – връзката се определя от проблемите на изследването на формирането на националното самосъзнание, националния характер, ценностните ориентации и т.н. Във връзка с това е необходимо внимателно и задълбочено проучване и разработване на етнопсихологическите основи на етнопедагогиката;

– между източната философия и етнопедагогиката. Казахската философия като мироглед, който дефинира същността на казахското светоусещане. И в този смисъл тя влияе на формирането на мирогледната насоченост на съдържанието на казахската етнопедагогика;

– между етнопедагогика и етнософия. Съдържанието на етнопедагогиката се определя също от народната мъдрост, народни знания, които за нея са като извор.

Рецензираната работа предоставя богат материал за научни размисли по повод определяне на тенденциите в развитието на този изключително важен раздел от педагогическото знание, каквато е етнопедагогиката. В епохата на глобализация не може да се изпуска от поглед такава крехка и чувствителна област от човешката дейност, като етническият свят на личността.

Четейки монографията, многократно се убеждавах, че някои методологични виждания, изложени в настоящата работа, имат универсално значение и като такива те са приложими не само към казахската етнопедагогика. В този смисъл считам, че „Модел на етнопедагогика като интегративен дял от педагогическото знание“ и „Структурният модел на казахската етно-

педагогика“, разработен от проф. К. Ж. Кожанметова, е целепологащ и рефлексивен.

Заслужава внимание идеята на автора, че „етнопедагогиката е ядрото на сравнителната педагогика“. Научен интерес е опитът на автора да разкрие същността на понятията „етнически субект“, „етносоциално-ролеви подход в етническото възпитание“, идентифицирането на сходствата и разликите между понятията „обичай“ и „традиция“ от гледна точка на структурно-функционалния подход и т.н.

Монографичният труд задава перспектива и въпроси за търсене на общи научни парадигми и подходи в евроазиатското педагогическо пространство.

✉ **Prof. Dr. Irina Koleva**

Department of Ethnology
Faculty of History
Sofia University „St. Kl. Ohridski“
E-mail: kolevaira@gmail.bg